

28. studenoga 2025. broj 217

**KU
ZI
S?!
LIST ZA MLADU**

9

PREDSTAVLJAMO

NOVI ODJEL BUDUĆIH MEDICINARA

10

ANKETA

BRUCOŠI – PRVI KORACI

18

REPORTAŽA

WORK AND TRAVEL

20

PSIHOLOGIJA

TOKSIČNA POZITIVNOST

FOTO MJESECA

»Šokačka rič« u Monoštoru

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Karolina Bašić

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Suradnici: Lucija Horvacki,

Katarina Ivanković Radaković,

Josipa Dulić, Milijana Nimčević

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Advent kuca na vrata

Draga naša *Kužiš?!* družino,

još jedan mjesec je iza nas, a s njim i mnoštvo događanja za mlade o kojima više možete pročitati na sljedećim stranicama, kao i na našem Instagram profilu. Ovaj broj donosi i predstavljanje prvaka Srednje medicinske škole u Subotici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, dok nam bruceši iz nekoliko sveučilišnih gradova otkrivaju svoje prve dojmove – vjerujemo, sadržaje koji će vam biti i zanimljivi i korisni. Obilježili smo i *Holywin*, kao i *kestenijade*, a uskoro nam dolaze aktivnosti posvećene božićnim i novogodišnjim blagdanima.

Iako znamo da je studeni već dobrano odmaknuo i da je zahladnjelo, ipak nas iznova iznenadi kada na ulicama ugledamo svjetiljke, borove i prve blagdanske ukrase – kao da je kraj godine stigao odjednom i pomalo neprimjetno. Pitanja poput »gdje ćeš dočekati Novu?« već su u punom zama-hu, a mi i dalje mislimo kako ima vremena. U idućem broju, koji izlazi 19. prosinca, donosimo planove naših mladih, gdje i kako će dočekati 2026. godinu. Osim žurki, dnevnih, večernjih ili kućnih, aktualna su i kratkoročna putovanja, kako za same blagdane tako i za adventski period.

S dolaskom prosinca sve se češće odlučujemo za vikend-izlete i jednostavne posjete čarobnim božićnim sajmovima u susjednim gradovima. Među najpopularnijim destinacijama ove zime ističu se Zagreb, Beč, Temišvar, Segedin, Budimpešta, Ljubljana – sve dostupno i financijski prihvatljivo, često u organizaciji putničkih agencija bez noćenja ili uz jednu noć odmora. Zagreb i dalje oduševljava adventskim ugođajem u samom središtu grada – Trg bana Jelačića, Zrinjevac i Gornji grad pretvaraju se u pravu blagdansku kulu. Beč uz romantičnu božićnu atmosferu nudi i obilazak znamenitosti poput Hofburga i Schönbrunn. Temišvar, »mali Beč«, posljednjih je godina sve popularnije odredište, dok Segedin pruža brzu i praktičnu adventsku avanturu »na dohvat ruke«. Budimpešta ostaje klasik – od božićnih sajmova i klizanja na Trgu sv. Stjepana do slastica kao što su *kürtőskalács* i *lángos*. Ljubljanski advent, uz rijeku Ljubljanicu, nudi lokalne proizvode, koncerte i lijepo uređen gradski centar.

Koju god opciju odabrali – ili uopće ne odabrali – blagdani dolaze. Cimet, rolnice i tople napitke već osjećamo u zraku, uskoro će nam lampice, ukrasi, božićni filmovi i glazba postati dio svakodnevice. A priznat ćemo: svi se tome barem malo veselimo. Bilo bi još ljepše kada bi nas iznenadio i pravi snijeg – sve rjeđa pojava posljednjih godina. Do tada nam ostaje da stvaramo vlastiti, mali blagdanski ugođaj: učenici i studenti da još malo »zagriju stolice«, pa da svi zajedno zasluženo uživamo u slobodnim danima koji nam dolaze.

Mjesec za nama

Radionica u Beogradu

Jedna od zajedničkih aktivnosti na projektu pod nazivom »Prekogranična suradnja za bolje uvjete obrazovanja« iz Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije održana je 25. listopada u Beogradu u prostoru Fondacije *Antun Gustav Matoš*. Partneri na projektu su Klasična gimnazija *Fra Mari-*

jana Lansovića iz Slavonskog Broda kao vodeći partner i Franjevački samostan *Sveti Anto Padovanski* iz Beograda kao partner.

Radionicu pod nazivom »Od školskih klupa do poslovnog svijeta« održala je **Vikica Lukić** iz Slavonskog Broda. U zanimljivoj i interaktivnoj radionici ona je mladim srednjoškolcima iz Beograda i Slavonskog Broda govorila kako da se pripreme za buduće izazove prilikom pronalaska posla od pisanja životopisa do razgovora za posao.

Upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* **Marin Piuković** predstavio je u uvodu rad Fondacije i naglasio važnost ovakvih projekata za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

Stipendije za učenike i studente

Zahvaljujući potpori triju županija iz Hrvatske, ukupno šest učenika i šest studenata dobilo je stipendije. Riječ je o jednokratnim potporama – učenička iznosi 600, dok je studentska 1.200 eura. Potporu su osigurale Krapinsko-zagorska, Bjelovarsko-bilogorska i Virovitičko-podravsko županija.

»Potporu smo predstavili na našim redovitim sastancima Koordinacije gdje su uključeni elektori, predstavnici udruga, Crkve i drugi aktivisti iz za-

jednice i neke udruge i pojedinci predložili su ove mlade ljude, što je HNV odobrio. Svakako da ove stipendije nisu pale s neba, tu je mnogo ulaganja, dogovora i naravno dobrih odnosa s Hrvatskom i njezinim s institucijama i ovo je jedan pozitivan primjer te potpore«, objasnila je predsjednica Odbora za obrazovanje u HNV-u **Nataša Francuz**.

Teodora Jakšić iz Sonte učenica je Srednje medicinske škole u Somboru na smjeru farmacija i vrlo je aktivna u udruzi *Šokadija* gdje ide na folklor.

»Nisam očekivala ovakvu potporu. Veoma će nam pomoći u kućnom budžetu, pogotovo što sam ja u domu u Somboru. Veoma je lijepa stvar«, kaže Teodora.

Među dobitnicima stipendije je i **Matija Benčik** iz Tavankuta, student prve godine doktorskog studija Građevinskog fakulteta u Subotici.

»Svaka potpora znači i olakšava studiranje. Prije dvije godine dobio sam stipendiju Središnjeg državnog ureda kao student na master studijama, ali kako sam na doktorskim nisam mogao aplicirati na tu stipendiju tako da ova stipendija danas znači mnogo«, ističe Matija.

Holywin u Golubincima

U crkvi sv. Juraj mučenik u Golubincima 31. listopada održan je biskupijski susret *Holywin*, »Svetost pobjeđuje«. Susret je započeo okupljanjem vjernika i mladih, nakon čega je održana sveta misa i euharistijsko klanjanje. Nakon klanjanja susret je nastavljen druženjem mladih u župi.

Svetu misu predvodio je župnik u Indiji i Novim Banovcima **Dušan Milekić** u zajedništvu s golubi-načkim župnikom preč. **Zdravkom Čabrajcem** i župnikom u Novom Slankamenu preč. **Borislavom Petrovićem**.

Holywin »Svetost pobjeđuje« svjetska je inicijativa u koje se do sada uključila gotovo svaka katolička župa na svijetu, želeći vratiti svetoj noći uoči velike svetkovine Svih svetih, dostojanstvo i ljepotu, kroz kršćansku ljubav i druženje, molitvu i pjesmu.

Pokrajinska smotra recitatora

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku održana je 8. studenoga u čitaonici Gradske knjižnice Subotica. Na ovoj, 24. smotri, sudjelovalo

je oko 80 učenika podijeljenih u tri dobne skupine. Recitali su na standardnom hrvatskom jeziku, ali i na dijalektima: bunjevačkoj i šokačkoj ikavici.

Osim učenika koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, nastupili su i oni koji uče izborni

predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, i to iz gotovo svih mjesta u Vojvodini u kojima se ovaj predmet izučava. Posebnost ovogodišnje smotre bio je i nastup učenika iz Beograda – prvi put otkako se smotra održava.

Teži dio posla imalo je stručno povjerenstvo u sastavu: glumice Narodnog kazališta u Subotici **Vesna Kljajić Ristović** i **Kristina Jakovljević** te dugogodišnji, nagrađivani recitator **Filip Čeliković**. Odbрани učenici dobili su pohvalnice i nagradu – jednodnevni izlet u Osijek – dok su svi sudionici na dar primili knjigu.

»Iako je danas vani kišno, nas su osunčala ova djeca i mladi koji su nam dokazali da naš jezik neće nestati. To je najveći značaj svega ovoga. Nije lako govoriti svojim materinim jezikom u zemlji u kojoj ste nacionalna manjina, a još i govoriti poeziju – zaista pohvalno i ohrabrujuće. Ujedno, ovo je i mjesto upoznavanja i druženja, a sam izlet bit će nešto što će sigurno pamtiti«, rekla je predsjednica Hrvatske čitaonice i organizatorica Smotre **Bernadica Ivanković**.

Dok su današnja djeca često zaokupljena mobitelima i video igricama, vrijedi istaknuti one koji čitaju i govore poeziju.

Kulturna baština Bunjevaca bez granica

Osmo izdanje festivala »Kulturna baština Bunjevaca bez granica« održano je 14. studenoga u Subotici. Održavajući se u različitim mjestima, festival okuplja udruge bunjevačkih Hrvata iz Srbi-

5

je i Mađarske, s ciljem prezentacije i očuvanja bogate baštine, ali i njihovog snažnijeg povezivanja. Uz HKC *Bunjevačko kolo* kao domaćine, na festivalu su nastupili i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, HGU *Festival bunjevački pisama*, UBH *Dužijanica* i Hrvatska čitaonica iz Subotice, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora, KUD *Rokoko* iz Čikerije i KUD *Svila* iz Gare.

Ove je godine program bio koncipiran kao ljubavna priča o mladom paru Mariji i Ivanu, ispričanu uz prikaz običaja kroz godinu (prelo, korizma, *polivači*, *kraljice*, kolo na *Dove*, Kolo, udvaranje pod *pendžerom*, *Dužijanica*, bandašicino kolo, svatovi). Kroz ko-

laž običaja predstavljeni su plesovi, pjesme, nošnja i govor bunjevačkih Hrvata u Bačkoj.

Uz programe *Šokci i baština* i *Srijemci Srijemu* ovo je treća manifestacija od posebnog značaja koju organizira Hrvatsko nacionalno vijeće i Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Srbiji *Cro-fond*. U okviru festivala posjetitelji su mogli pogledati i izložbu »1100 godina Hrvatskoga Kraljevstva – Tragom milenijske proslave u Bačkoj i Srijemu« u organizaciji ZKVH-a.

Srednjoškolci na Interliberu

Hrvatsko nacionalno vijeće u partnerstvu s HPD-om *Bela Gabrić* i ove je godine omogućilo provedbu izvannastavnih aktivnosti za učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Srbiji. Program je zamišljen kao prilika za učenje izvan učioni-

ce, kulturno obogaćivanje te jačanje ljubavi prema čitanju kroz posjet međunarodnom sajmu knjiga *Interliber* u Zagrebu.

Na put su krenuli gimnazijalci od 1. do 4. razreda Gimnazije *Svetozar Marković*, kao i učenici Medicinske i Politehničke škole, uz pratnju svojih razrednika i profesora. Putovanje je započelo u ranim jutarnjim satima iz Subotice, a nastavilo se obilaskom kulturno-povijesnih lokacija u srcu Zagreba. Drugi dio dana bio je posvećen Zagrebačkom velesajmu i bogatoj ponudi knjiga na *Interliberu*. Učenici su s oduševljenjem istraživali štandove, birali naslove koji ih zanimaju te mnogi kući ponijeli omiljene knjige po povoljnim sajamskim cijenama.

Šokačka rič u Monoštoru

U sklopu manifestacije 23. *Šokačka rič* u Monoštoru održan je znanstveni skup s temom *Govori slavonskog dijalekta zapadnobačkog Podunavlja* te program za djecu i mlade *Štokavčiči*.

U programu *Štokavčiči* sudjelovali su osnovnoškolci i srednjoškolci iz Osijeka, Vinkovaca, Slavon-

skog Broda, Sikirevaca, Tolise, Orašja i Monoštora, predstavljajući govore svojih krajeva kroz literarne i dramske nastupe.

Manifestaciju je otvorila predsjednica Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća **Nataša Francuz** koja je istaknula važnost očuvanja jezika i identiteta te podsjetila da Monoštor jedini izvan Subotice ima cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku.

»Hvala što čuvamo riči, ne samo kroz pjesmu i običaje, već i u svakodnevnom životu, kroz molitvu, u tišini obiteljskog doma, u školi«, zaključila je Francuz.

Uspjesi na kvizu za poticanje čitanja

Magdalena Kujundžić (OŠ *Matko Vuković*, Subotica) i **Marija Kujundžić** (OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica) su među svim finalistima Nacionalnog kviza za poticanje čitanja Knjižnica grada Zagreba iz cijele Hrvatske i Subotice, osvojile dvije od ukupno petnaest nagrada koje su izvučene na završnoj priredbi održanoj u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Ovo je prvi put da su finalisti iz Subotice osvojili neku od nagrada na završnici kviza. U Zagreb su otputovale u organizaciji Gradske knjižnice Suboti-

ca, koja je i provela kviz među učenicima cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u Subotici, Tavankutu i Đurđinu.

Tijekom tri dana, koliko su i boravile u Zagrebu, među ostalim, posjetile su Sajam knjiga *Interliber*, gdje su pronašle, kupile ali i dobile na dar veliki broj novih knjiga za čitanje.

Jesenski susreti koji spajaju obitelji i zajednicu

Subotički oratorij organizirao je 26. listopada u župi sv. Roka *Kestenijadu* – veselo druženje djece, mladih i njihovih roditelja, ispunjeno smijehom, igrom i zajedništvom. Animatori su pripremili čitav niz zabavnih aktivnosti: od spretnosnih igara do izazova znanja koji su provjeravali geografiju, matematiku i pozna-

vanje svetaca. Svaki je sudionik imao priliku pokazati svoje vještine, ali i naučiti nešto novo kroz igru.

Kako je počelo?

Voditeljica *Subotičkog oratorija* **Vedrana Cvijin** pojasnila je kako je nastala ova tradicija i što ona znači za oratorijsku zajednicu.

»Mislim da prve godine još nismo imali *Kestenijadu*, ali već druge jesmo – tako da je ovo osma po redu. *Kestenijade* se u oratorijima održavaju još od don Bos-

ca. Naime, on je jednom prigodom za Dušni dan želio počastiti dječake kestenjem, ali njegovi suradnici su pripremili samo dva kilograma umjesto dvije vreće. Don Bosco je ipak počeo dijeliti i dogodilo se čudo – kestenja je bilo dovoljno iako se tada skupilo više od 300 dječaka. Tako su don Boscovi suradnici shvatili da on nije običan svećenik nego svetac. Od tada se *kestenijade* održavaju svugdje po Europi gdje ima kestenja – to su danas vrlo popularne fešte u oratorijima«, ispričala je Cvijin.

Kroz ovakve susrete oratorij živi svoj poziv i nastavlja s redovitim aktivnostima: subotnjim oratorijima po župama, formacijom animatora te pripremom duhovne obnove za sedmaše i osmaše. Večer je zaključena u obiteljskoj atmosferi – uz priču za laku noć i zajedničku molitvu krunice.

Kestenijada u Monoštoru

Događaj koji je okupio brojne obitelji i pružio im priliku za zajedništvo, igru i jesenske poslastice – *Kestenijada* održan je 9. listopada u dvorištu kuće časnih sestara u Monoštoru. Animatori *Subotičkog oratorija* pripremili su raznovrsne i kreativne igre za djecu svih uzrasta, dok su odrasli uživali u pečenom kestenju, palačinkama, medenjacima, kuhanom vinu i toplom čaju.

Animator **Luka Marijanović** istaknuo je koliko je organizacija ove večeri značila lokalnoj zajednici.

»*Subotički oratorij* potaknuo je i nas da u Monoštoru organiziramo *Kestenijadu*. Za mene je ovo jedna predivna večer, uživamo ovdje s djecom. Sami smo osmislili različite igre i prilagodili ih svim uzrastima. Naravno, oni najbolji bit će i nagrađeni palačinkama ili čajem«, kaže Marijanović.

Kestenijada je jedna od najnovijih aktivnosti KUDH-a *Bodrog*, koji njezinom organizacijom želi dodatno osnažiti obiteljski duh u zajednici. Predsjednica društva **Anita Đipanov Marijanović** navela je:

»Rekla bih da je to nadogradnja oratorija. Uz djecu koja bi došla, odlučili smo organizirati obiteljsku večer gdje se roditelji mogu opustiti uz čaj ili kuhano vino, popričati, dok djeca imaju prigodan program«.

Večer je upotpunjena i kreativnim sadržajem: u kući časnih sestara, a u susret Božiću organizirana je radionica izrade medenjaka koju je vodila **Anica Periškić**.

K. U.

Poruka i nadahnuće za mlade

U vremenu kada se 31. listopada širom svijeta obilježava *Noć vještica*, dio mladih u Subotici odabire drugačiji put – onaj koji naglašava svetost, zajedništvo i dubinu duhovnog života. Umjesto maski, horora i komercijalnog pristupa, *Holywin* (»Svetost pobjeđuje«) svake godine okuplja stotine mladih koji žele istaknuti izvorni smisao svetkovine Svih svetih. Tako je i ove godine, 1. studenoga, velika dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo* bila ispunjena molitvom, pjesmom i snažnom porukom – svetost je moguća i danas, u sasvim običnom, modernom životu.

Trinaesti *Holywin* u Subotici bio je posvećen svetom **Carlu Acutisu**, prvom svecu generacije milenijalaca, mladiću čiji je kratki život postao nadahnuće tisućama mladih diljem svijeta. Uz predstavu, molitvu i glazbu, večer je pokazala da mladi itekako mogu i žele izabrati svjetlo umjesto tame, radost umjesto straha, svetost umjesto površnosti.

Rad, molitva i mladenačka energija

Rad s glumcima vodio je **Marijan Rukavina** koji za *Kužiš?!* ističe kako ga je lik mladog sveca duboko nadahnuo i potaknuo na stvaranje.

»Najviše me inspirirala njegova vjera i skromnost, i to kako je u svom kratkom životu uspio približiti vjeru mladima kroz tehnologiju. Sva ta inspiracija dala mi je dodatni poticaj i motivaciju za rad na predstavi. Proces pripreme bio je intenzivan, ali i zabavan – u 24 dana uspjeli smo pripremiti cijelu predstavu. Bilo je vrlo dinamično, ali uz veliki broj mladih, puno entuzijazma i pozitivne energije, sve je bilo lakše. Najveći izazovi pojavili su se posljednjih dana priprema, ponajviše iza scene, oko same koordinacije. Ipak, uz Božju pomoć sve je sjelo na svoje mjesto. Posebno ću pamtiti trenutke molitve prije svake probe, kao i trenutke smijeha, radosti, međusobnog podržavanja i zajedničkog rješavanja problema. Onima koji su prvi put sudjelovali želim zahvaliti jer su imali hrabrosti prepustiti se nečemu novom i dati sebe na sceni. A onima koji tek otkrivaju *Holywin* poručujem: dođite otvorena srca i uživajte u zajedništvu i radosti koju ovaj događaj donosi«, ističe Marijan.

»Carlo je bio običan mladić – i baš zato svet«

Lik svetog Carla Acutisa utjelovio je **Valentin Čović**, kojemu je ova uloga donijela duboko osobno iskustvo. On navodi kako je uloga bila vrlo zanimljiva za pripremu i pomalo zahtjevna za odglumiti.

»Kada sam sagledao scene i ono što govore, shvatio sam da je cijeli njegov život bio svet, ne samo neki dijelovi, i to me duboko dirnulo. Njegove 'slatke muke' – igrice, slatko, hrana i telefoniranje – stvari su s kojima se muče i današnji mladi, samo u drukčijem

obliku. Carlo je bio običan mladić sa željom biti svet. Svaki dan je išao na svetu misu, molio krunicu i bio blizak Isusu, ali je istodobno bio sasvim običan mladić, i uz male promjene u našem rasporedu i razmišljanju i mi možemo postati slični njemu. Atmosfera na predstavi bila je fantastična – u smiješnim scenama publika se smijala, u težima su plakali, hvatao ih je osjećaj jeze. Ovo iskustvo otvorilo mi je novi način razmišljanja, posebno u duhovnom smislu. Nije činio velika čudesa, ali je živio svetost u običnim stvarima. Pronašao sam ga sličnim sebi u nekim situacijama, a u drugima mi pokazuje kako bih trebao reagirati i kako se popraviti. Osobno mi se ovo iskustvo jako svidjelo i doprinijelo je tome da promijenim razmišljanje nabolje«, otkriva Valentin.

Ovogodišnji *Holywin* ponovno je pokazao da mladost i svetost itekako idu zajedno. Kroz lik Carla Acutisa, mladi su prenijeli poruku da je svetost poziv svakome – ne kroz velika djela, nego kroz ljubav, jednostavnost i svakodnevne izbore. Večer je završila molitvom i pjesmom, ali i osjećajem duboke zahvalnosti. Publika je dvoranu napustila dirnuta, ohrabrena i nadahnuta.

Josipa Dulić

Mladi koji biraju pomagati

Ovog mjeseca donosimo tekst o posljednjem, ali nimalo manje važnom odjelu prvaka srednjih škola koji nastavu pohađaju na hrvatskom nastavnom jeziku. Na redu su učenici Srednje medicinske škole u Subotici, smjer Medicinska sestra-tehničar – opći smjer. Odjel broji 28 učenika, pet mladića i 23 djevojke, od kojih većina dolazi iz Subotice i okolnih mjesta, dok dvoje putuju iz Bačke Topole i jedan iz Sombora.

Njihova razrednica **Jelena Marjanović** dijeli s nama svoje dojmove i očekivanja od nove generacije »medicinara«.

»Svaka nova generacija donosi novu energiju, a s njom i priliku za zajednički rast i učenje. Učenice i učenici su otvoreni, znatiželjni i iskreni u izražavanju svojih stavova. Iako ne primjećujem velike razlike u odnosu na prošlu generaciju, vidim da su današnji mladi osjetljiviji na međuljudske odnose i spremniji razgovarati o osjećajima. To me raduje jer pokazuje da sve više razumiju važnost empatije i međusobnog poštovanja. Od njih očekujem odgovornost i suradnju, a od sebe strpljenje i podršku. Želim da naš razred bude sigurno i poticajno okruženje u kojem će svatko pronaći svoje mjesto. Vjerujem da u svakom razredu zajedno učimo – učenici od nastavnika, ali i mi nastavnici od njih«, navodi Marjanović.

Zahtjevno, ali željeno i moguće

Po riječima učenice **Ivane Kaić**, početak školovanja donio joj je uzbuđenje i stvarni osjećaj zahtjevnog obrazovanja. Još od malena zanimalo ju je područje medicine, zbog čega je upisala ovaj smjer. Ističe da je novu školsku godinu iščekivala s nestrpljenjem zbog novog društva i okruženja, iako poznaje tek jednu prijateljicu iz osnovne škole.

»Najviše su mi pažnju privukli predmeti Prva pomoć i Zdravstvena njega. Utisci su mi da je škola zahtjevnija, ali kako kažu – sve se može kad se hoće. Nadam se da će svi koji upisuju medicinsku školu uspjeti ostvariti svoje snove i postati ono što žele«, zaključuje Ivana.

Želja za pomaganjem i učenjem

Jedna od učenica **Emanuela Kiš** navodi kako od upisane škole očekuje da stekne što više znanja i iskustva iz oblasti medicine jer je taj poziv iskreno zanima. Ona ističe kako je oduvijek željela pomagati ljudima te kako je to razlog upisivanja ovog smjera.

»Početak škole mi je bio lakši jer već poznajem nekoliko učenika iz mog odjela, a od predmeta me najviše privlače Anatomija i Zdravstvena njega, jer volim učiti o ljudskom tijelu, bolestima i načinima kako pomoći pacijentima. Vjerujem da će mi ti predmeti biti posebno korisni i nadam se da ću kroz praksu steći sigurnost i vještine koje će mi trebati u budućem radu«, kaže Emanuela.

Nova iskustva, izazovi i prilike

Nikolija Vinčić opisala je početak srednje škole kao jedno potpuno novo razdoblje u životu od kog očekuje mnogo novih iskustava, izazova i prilika.

»Novi početak dočekala sam s mješavinom uzbuđenja i blage nervoze. Sve mi je bilo novo – nova škola, novi profesori, novi razred. Ipak, veselila sam se promjeni i osjećala da je ovo prilika da krenem ispočetka, da se razvijam i upoznajem nove ljude. Nadam se da ću upoznati dobre ljude, steći nova prijateljstva i polako izgraditi sebe kroz sve što ću učiti i doživjeti. Vjerujem da će mi srednja škola pomoći da postanem sigurnija u sebe i da otkrijem u čemu sam najbolja«, navodi Nikolija.

Otkriva i razlog upisivanja smjera Medicinska sestra-tehničar.

»Ovaj odjel sam odlučila upisati zato što me zaista zanima područje koje se ovdje uči. Također sam čula pozitivna iskustva učenika koji su već pohađali ovaj smjer, kao i moja sestra, što mi je dodatno dalo sigurnost da je ovo pravi izbor za mene«, ističe Nikolija.

Lucija Horvacki

Prvi koraci u akademskom svijetu

Novi početci mogu biti strašni. Ulazak u nešto nepoznato, bez ideje što te točno čeka, može izazvati razne strahove, no upravo ti novi početci mogu nam služiti kao odskočne daske i vrata u bezbroj novih iskustava i uspomena. Ovim vam tekstom donosimo priče četvero naših mladih koji su ove akademske godine učinili svoje prve korake u visokom obrazovanju. Donosimo priče iz Zagreba, Osijeka, Novog Sada i Sombora, gdje su naši brucoši krenuli u svoje nove početke i dijele svoje prve dojmove.

Strah, uzbuđenje i prvi koraci

Jasmina Vukov, brucošica na smjeru digitalnog obrazovanja na Pedagoškom fakultetu u Somboru, prisjeća se kako je prvog dana osjećala i veliko uzbuđenje i nervozu.

»Postojala je i doza straha – od nove sredine, studenata, profesora, predavanja...«, kaže Jasmina.

Ipak, odmah ju je iznenadilo koliko su profesori komunikativni i pristupačni, što je znatno olakšalo prve dane.

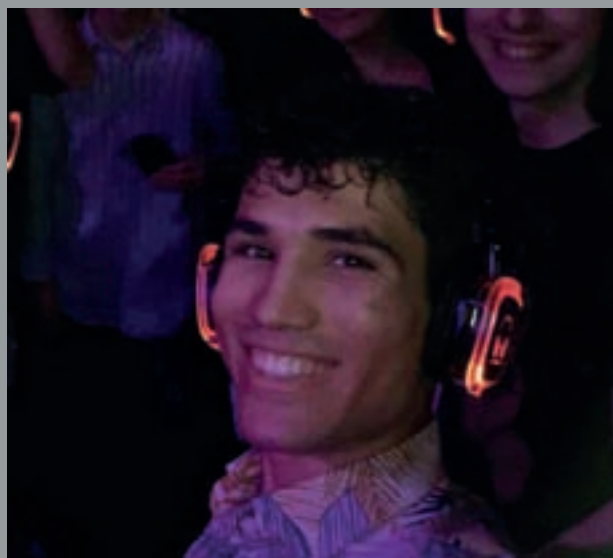
»Na mom smjeru ima nas osam, pa su predavanja interaktivna i svaki student dođe do izražaja, kako svojim mišljenjem, tako i znanjem i idejama. U srednjoj školi nismo imali toliku slobodu iznositi svoje mišljenje, dok se na fakultetu to očekuje. S profesorima možemo diskutirati o temama s predavanja i ostajati duže ako je potrebno, te u svakom trenutku možemo otići kod njih na konzultacije«, navodi naša sugovornica.

Jasmina ističe da je Sombor mali grad, vrlo sličan Subotici, zbog čega joj snalaženje nije predstavljalo problem.

»Sve je jednostavno i blizu, a vjerujem da ću u budućnosti imati vremena obići malo više i otkriti što se sve još krije u njemu. Što se tiče predavanja, prva su prošla odlično, svi predmeti su mi zanimljivi, ali najviše su mi se dopala predavanja iz pedagogije i psihologije. Cilj mi je imati dobar uspjeh, ispuniti sve fakultetske obveze i ići na prakse u škole – to bi mi bilo od velikog značaja«, zaključuje Jasmina.

Veliki grad, pregršt mogućnosti

Matija Ivković Ivandekić, student FER-a u Zagrebu na smjeru Elektrotehnika i informacijska tehnologija i računarstvo, kaže da su mu prvi dani fakulteta bili zanimljivi, ispunjeni uzbuđenjem, ali i blagim strahom od toga što ga čeka. Najviše ga je iznenadila fleksibilnost – posebno mogućnost da student

sam bira hoće li ići na predavanja – kao i to što na fakultetu nema »klasičnih knjiga«. Kolege opisuje kao super ekipu, s interesiranjima sličnim njegovima, što mu je odmah dalo osjećaj pripadnosti. O profesorima govori s puno poštovanja.

»Dobri su, žele pomoći i nije im problem ponavljati i po tri-četiri puta«, ističe Matija i dodaje kako je prva predavanja doživio kao drukčija od onih u srednjoj školi – opuštenija, ali zahtjevnija za praćenje jer, kako kaže, traže koncentraciju i aktivno slušanje.

Što se tiče grada studiranja, na Zagreb se brzo navikao.

»Zagreb dobro poznajem još od malih nogu, pa sam se brzo navikao na linije tramvaja kojima se vozim, a također sam se brzo navikao i na ljude. Najviše mi se sviđa širok raspon mogućnosti u svemu, od izlazaka i kafića do menzi i svih drugih karakteristika studentskog života. Volio bih preddiplomski studij završiti u Zagrebu, bilo bi najbolje u roku. Za kasnije mi je još rano reći što će biti«, navodi Matija.

Dvopredmetni studij, dvostruki izazovi

Iva Molnar, brucešica Filozofskog fakulteta u Osijeku na dvopredmetnom studiju Povijesti i pedagogije, kaže da je na početku osjećala »pozitivnu zbunjenost«. Budući da je upisala dvopredmetni studij, odmah se susrela s dvostruko više novih lica i dvostruko više obaveza.

»Pomalo me je bilo strah kako ću se snaći, ali taj je strah brzo nestao«, kaže Iva.

Pred početak fakulteta nije imala velika očekivanja jer nije mogla ni zamisliti kako će sve izgledati, pa je bila otvorena za nova iskustva. Za kolege kaže

da su spremni pomoći.

»Svi smo u istom 'susu', na novom terenu, i mislim da se trudimo jedni drugima maksimalno olakšati«, ističe Iva i dodaje kako su profesori vrlo različiti – po pristupu i načinu predavanja – što čini da svaka grupa i svaki predmet ima svoj ritam.

Iako još nije imala nijedan ispit, kaže da već osjeća ozbiljnost studija. Osijek joj je odmah djelovao poznato i blisko, s mentalitetom, kako kaže, vrlo sličnim Subotici. Posebno ističe pomoć starijih studenata, koji su je uveli u nova pravila i u studentski život, dok joj je najteže bilo naviknuti se na duža predavanja i potrebu da satima aktivno prati profesora.

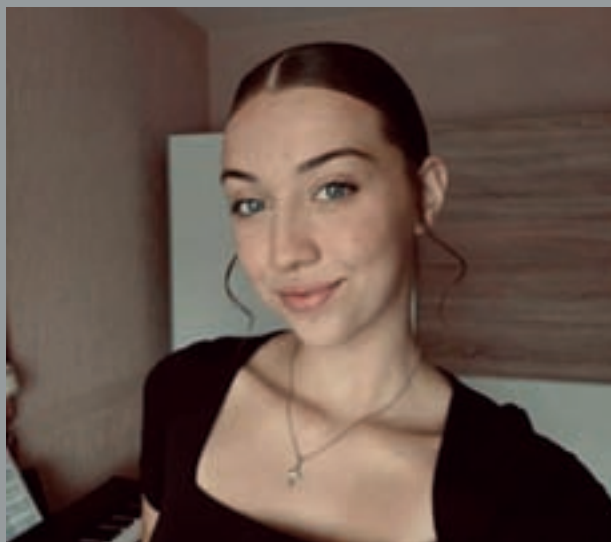
»Najviše mi se dopadaju ljudi koje sam upoznala u domu i na fakultetu. U nastavku studiranja nadam se da ću ostaviti dobar dojam, i profesorima i kolegama, a do kraja godine želim biti sigurna da sam

napravila pravi izbor, što već sada mislim da jesam«, zaključuje Iva.

Uhodavanje u akademski i glazbeni život

Iva Gabrić, studentica glazbene pedagogije na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, kaže da je dolazak na fakultet za nju bio ispunjen tremom, ali još više osjećajem da je »konačno na mjestu koje joj u potpunosti odgovara«. Kako je upoznava kolege i predmete, sve je više osjećala da je upisala baš ono što voli, što joj je donijelo dodatnu sigurnost i mir.

»Najviše me iznenadilo koliko sam se brzo uklopila i koliko mi zapravo godi sve ovo. Očekivala sam veći pritisak i da će sve djelovati strašno, ali ispalo je da je atmosfera dosta opuštenija nego što sam zamisljala«, navodi Iva.

Najviše joj godi to što je okružena ljudima koji dijele ista ili slična interesovanja, dok za profesore navodi da su zahtjevni, ali fer i posvećeni poslu.

»Kolege su mi baš ugodni, otvoreni za druženje i pomoć, odmah se osjeti dobra energija. Atmosfera na faksu je pozitivna, dovoljno opuštena da se osjećaš ugodno, ali i dovoljno ozbiljna da te motivira da radiš i napreduješ«, ističe naša sugovornica i dodaje kako su joj prva predavanja odgovarala jer se u početku ponavljalo gradivo, čime su svi studenti došli na istu osnovu za dalje napredovanje.

Novi Sad ju je u početku zbunjivao zbog udaljenosti Akademije i snalaženja u gradskom prijevozu, ali se brzo privikla. Najveći izazov joj je organizacija obveza, predavanja i odlaska u menzu, ali vjeruje da će se uhodati.

»Najviše mi se dopada osjećaj samostalnosti i odgovornosti koji studentski život donosi. Konačno učim ono što volim i sama odlučujem o svom vremenju. Prva godina je za mene vrijeme da se uhodam, uživam u glazbi i napredujem – kao student, glazbenik, ali prije svega kao osoba«, zaključuje Iva.

Lucija Horvacki

Goran Karan

Mladi glas koji obećava

Šesnaestogodišnja **Matea Miković** dolazi iz Subotice i pohađa opći smjer u Gimnaziji *Svetozar Marković*. Uz školu, aktivno se bavi pjevanjem, plesom i folklorom, a dugi niz godina trenirala je i balet, s kojim je nastupala na domaćim i inozemnim natjecanjima te osvajala brojne medalje. Ove je godine sudjelovala na dva glazbena festivala — *Hosanafestu* u Subotici i *MiCROfonu* u Mađarskoj, na kojem je osvojila drugo mjesto! Osim solo nastupa, članica je ženske pjevačke skupine *Prelje*, koja izvodi tradicionalne pjesme. U budućnosti sebe vidi kao studenticu u Zagrebu, ali je sigurna da se neće prestati baviti pjevanjem.

KUŽIŠ?! Kada i kako si se počela baviti pjevanjem?

Prvi put sam se s pjevanjem susrela još kao mala jer se doma oduvijek slušala glazba uz koju smo često znali zapjevati, pogotovo spremajući. Znali bismo praviti obiteljske glazbene večeri gdje smo tata, sestra, brat i ja svirali i svi zajedno pjevali. Voljela sam pjevati i u dječjem katedralnom zboru. Međutim, prve probe i nastupi pjevanja su nastupili time što sam postala članica pjevačke skupine *Prelje*.

KUŽIŠ?! Osvojila si drugo mjesto na natjecanju *MiCROfonu*. Reci nam nešto više o tome.

Jednu večer stigla mi je poruka od **Ines Bajić** s pitanjem bi li htjela sudjelovati na međunarodnom natjecanju *MiCROfon*. Uz ogromno oduševljenje poziv sam istog momenta prihvatila. Pokušati solo nastupiti bila je moja dugogodišnja želja. S obzirom da je u pitanju natjecanje hrvatske zabavne glazbe odlučila sam nastupiti s pjesmom *Grad bez ljudi* od **Severine**. Probe su tekle brzo i lako uz njihov *MiCROfon* bend. Pred sam nastup imala sam malu tremu ali je ona vrlo brzo prošla. U konkurenciji od 11 natjecatelja osvojila sam drugo mjesto što smatram izuzetno velikim uspjehom.

KUŽIŠ?! Uz školu i glazbu baviš se i folklorom, a imaš i bogato iskustvo u baletu...

Tako je, ples je nešto prema čemu oduvijek gajim veliku ljubav. Osim folkloru kojim se bavim četiri godine, bavila sam se i baletom 12 godina. Neko vrijeme sam se dvoumila da li upisati srednju baletsku školu i baletom se nastaviti baviti kroz život, ako ne kao profesionalna balerina, onda barem kao učiteljica baleta u čemu sam se također oprobala kao članica baletske škole *Adagio*.

KUŽIŠ?! Ove godine nastupila si i na *Hosanafestu*. Reci nam i o tom iskustvu.

Hosanafest je bio još jedan veliki izazov za mene. Potpuno sam bila iznenađena pozivom za nastup, ali u isto vrijeme presretna jer se time nastavila ostvarivati moja želja za pjevanjem. Nisam uspjela u

potpunosti uživati u cjelokupnoj organizaciji i svim dešavanjima s obzirom na moj nastup u Mađarskoj koji se djelomično preklopio s *Hosanafestom*, ali sam na sam dan nastupa doživjela nešto nevjerovatno. Osjetila sam ogromnu podršku vlč. **Marinka Stantića**, kao i moje obitelji i, naravno, prijatelja čije je navijanje nadglasalo svu buku u dvorani. Uživala sam potpuno jer je ispred mene bila moja publika i ljudi koje znam.

KUŽIŠ?! Koje uspjehe i rezultate bi izdvojila kao najznačajnije?

Veliki uspjesi koji mi znače su brojni nastupi, domaća i inozemna natjecanja s baletom na kojima sam osvojila nebrojeno puno medalja. Posebno mi je draga medalja osvojena u Španjolskoj. Kao najznačajniju nagradu u novije vrijeme bih svakako izdvojila drugo mjesto na natjecanju *MiCROfon*. Nakon toga, mnogo mi znači nastup na *Hosanafestu*, ali također i uspjesi s pjevačkom skupinom *Prelje*.

KUŽIŠ?! I za kraj, koju poruku bi željela poslati mladima kako bi ih motivirala da njeguju i istražuju svoje talente?

Budite hrabri, usudite se »probati led«. Otkrijte i njegujte talente koji se kriju u vama jer možda niste ni svjesni koliko će ih ljudi primijetiti, koliko ćete ljudi razveseliti, ohrabriti, potaknuti...

Katarina Ivanković Radaković

Prvi suvremeni antologičar podunavskih Hrvata

Stotinu godina od rođenja **Geze Kikića** (1925. – 2002.), književnog kritičara, književnog povjesničara i antologičara iz zajednice ovdašnjih Hrvata navršilo se 15. rujna.

Od Subotice do Konavla

Rođen je 1925. u Subotici. Kako je u prigodi ove obljetnice objavio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Kikić je osnovnu i srednju naobrazbu stekao u rodnom gradu, a potkraj Drugog svjetskog rata bio je borac Osme vojvođanske udarne brigade. Nakon rata završava studij srpskohrvatskog jezika i književnosti na Filološkom fakultetu u Beogradu. Kako se navodi u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, kao profesor radi u školama u nekoliko mjesta u bivšoj Jugoslaviji (Bačka Topola, Prijedor, Gornji Vakuf, Bugojno, Tavankut, Đurđin, Otok, Bosanska Krupa), a po umirovljenju 1965. vraća se u Suboticu te se posvećuje proučavanju književne povijesti bunjevačkih Hrvata. Nakon sloma *Hrvatskoga proljeća* i posljedica koje su uslijedile u Subotici, biva sklonjen iz javnog života, uz zabranu javnoga djelovanja. Slično kao i jedan značajan broj tadašnjih stradalnika iz hrvatske zajednice, odlučio je trajno napustiti Suboticu. Godine 1976. preselio se u Hrvatsku. Početkom 80-ih živio je u Popovićima (Konavle), zatim u Hodilju kraj Stona. Za ostatka života više nije surađivao niti komunicirao s ljudima iz zavičaja. Umro je u Dubrovniku 22. ožujka 2002. godine.

Kultne antologije

Kikić je bio među prvima koji je kritički i stručno iščitao cjelokupnu književnu baštinu bunjevačkih Hrvata. Kako se navodi u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, proučavajući književnost podunavskih Hrvata, pisao je eseje, kritike i prikaze, osobito u subotičkoj *Rukoveti* (1968., 1970.-71.), te je u Zagrebu 1971. objavio *Antologiju poezije bunjevačkih Hrvata* i *Antologiju proze bunjevačkih Hrvata* u kojima je opisao kulturno-politički kontekst bunjevačkoga usmenoga i pisanoga književnoga stvaralaštva te, uz primjere i biografsko-kritičke osvrte na autore, potvrdio njegovu specifičnost unutar hrvatskoga književnoga korpusa. Potom mu je zabranjeno objavljivanje i javno djelovanje, a uništeni su za tisak pripremljen rukopis *Antologije eseja i kritike bunjevačkih Hrvata* te u pet svezaka tiskani *Zbornik dokumenata o preporodu bunjevačkih Hrvata* (Subotica 1971).

Kako u jednom tekstu navodi **Slaven Bačić**, Kikićev lijevi ideološki svjetonazor (među ostalim, bio je i na Golom otoku 1949.-51.) i hrvatstvo koje se kretalo unutar socijalističkoga jugoslavenstva utjecali su da bude nedovoljno poznat i nezadovoljavajuće vrednovan i među samim bačkim Hrvatima. No, nakon pada **Miloševićeva** režima i demokratizacije društvenoga života, u subotičkim hrvatskim književnim krugovima ukazivano je na važnost njegovih antologičarskih radova.

ROBOT ROY

SCENARIJ, CRTEŽ I DIGITALNA OBRADA: KRISTIJAN C. SEKULIC 2025

TELESKOP U FLAGSTAFFU

!??

NEOBIČNA FORMACIJA OVOG FANTASTIČNOG PODNEBLJA. VODORAVNO SE OCRTAVAJU SLOJEVI BOJA, NAJRAZLIČITIJH NIJANSI. MUKLA TIŠINA IZVIRE IZ CRVENOG STIJENJA KOJE TONE U VELIČANSTVENU MASU NEKAKVOG MRTVILA. SVUDA GOLET PUSTOŠ BEZ KONCA I KRAJA KOJU ZASIJECA COLORADO RIVER IZA VELIKOG GREBENA. MOŽDA BIH SE TREBAO SPUSTITI DO RUBA KANJONA?

Arizona (AZ) je američka savezna država u jugozapadnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država. Zaustima površinu od 295.234 km², a populacija iznosi 6.482.505 stanovnika (procjena 2011). Glavni i najveći grad Arizona je Phoenix. Pored Phoenixa, u njoj se nalazi nekoliko većih gradova: Tucson, Mesa, Glendale, Chandler i Scottsdale. Arizona je bila 48. i posljednja savezna država u matičnom dijelu SAD koja je proglašena državom, 14. veljače 1912. godine.

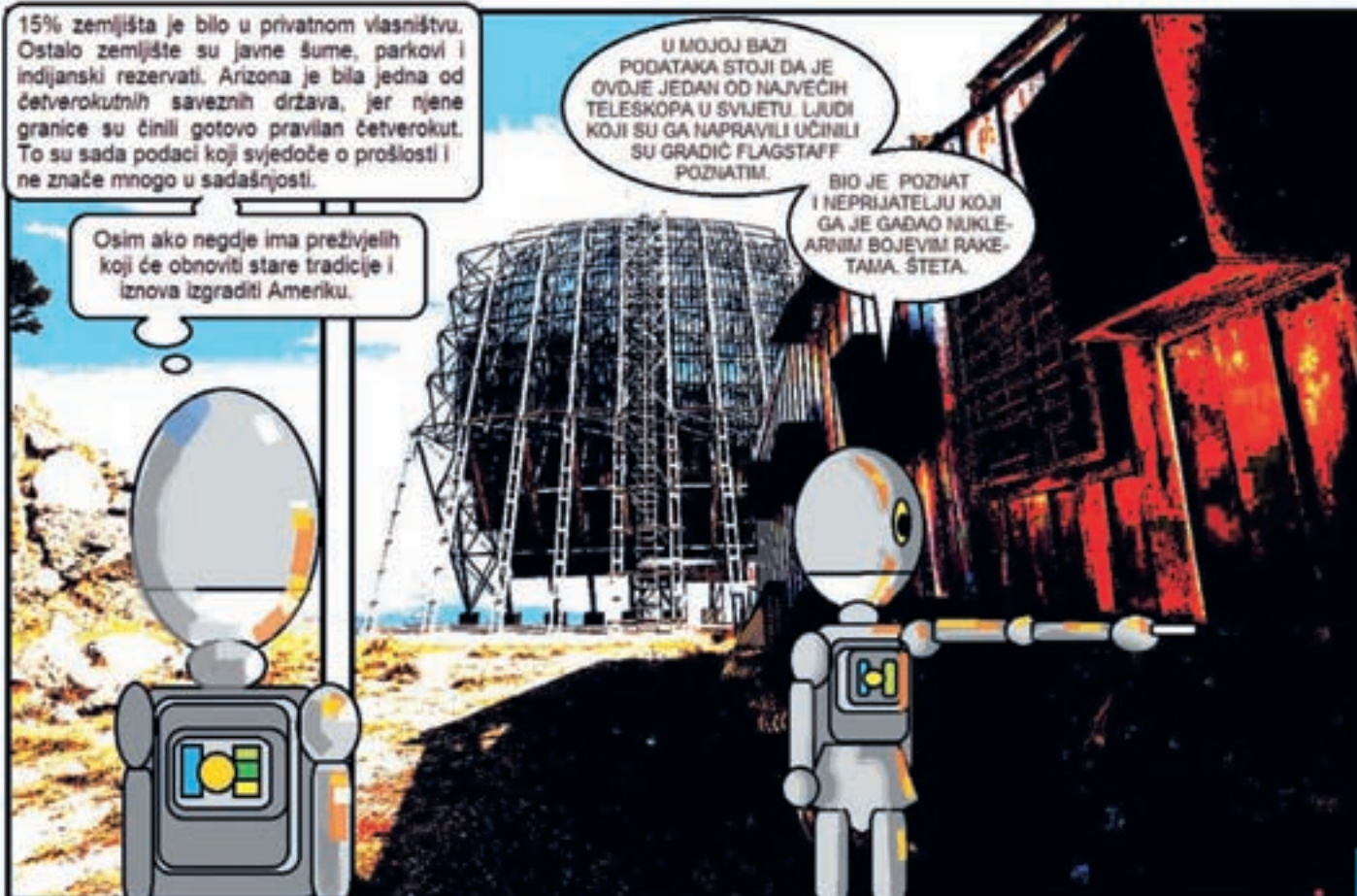
NE ZNAM ČEMU SLUŽE TE INFORMACIJE U VREMENU POSLIJE VELIKE KATAKLIZME? SVE ŠTO SU LJUDI NAPRAVILI SADA JE UNIŠTENO ILI OŠTEĆENO. BROJNA MJESTA POPUT OVOG SU NAPUŠTENI. U PRIVREMENIM STANIŠTIMA NEMA LJUDI KOJI SU VJEROJATNO IZBJEGLI IZ VEĆIH GRADOVA. MOŽDA SE JOŠ KRIJU U PODZEMNIM SKLONIŠTIMA?

15% zemljišta je bilo u privatnom vlasništvu. Ostalo zemljište su javne šume, parkovi i indijanski rezervati. Arizona je bila jedna od četverokutnih saveznih država, jer njene granice su činili gotovo pravilan četverokut. To su sada podaci koji svjedoče o prošlosti i ne znače mnogo u sadašnjosti.

Osim ako negdje ima preživjelih koji će obnoviti stare tradicije i iznova izgraditi Ameriku.

U MOJOJ BAZI PODATAKA STOJI DA JE OVDJE JEDAN OD NAJVEĆIH TELESKOPA U SVIJETU. LJUDI KOJI SU GA NAPRAVILI UČINILI SU GRADIĆ FLAGSTAFF POZNATIM.

BIO JE POZNAT I NEPRIJATELJU KOJI GA JE GAĐAO NUKLEARNIM BOJEVIM RAKETAMA. ŠTETA.

ALL RIGHTS RESERVED BY AUTHOR © KRISTIJAN C. SEKULIC 2025. OKS COMICS STUDIO NOVI SADI

ROBOT ROY JE PROVEO NEKOLIKO SATI U POTRAZI ZA IZVORIMA NAPAJANJA. NA KRAJU JE ODUSTAO, JER JE ELEKTRIČNA MREŽA BILA UNIŠTENJA.

Od studenog do veljače je najhladniji period sa temperaturama koje se kreću obično u rasponu od 4-24°C, mada nisu neobični i povremeni mrazovi. Od sredine veljače, temperature počinju rasti. U ljetnim mjesecima od lipnja do rujna dnevne temperature se penju od 32-48°C, a povremeno i preko 52°C u pustinji.

NA SVU SREĆU, KLIMATSKI SU UVJETI ZA MENE POVOLJNI PA SE NE MORAM BRINUTI ZBOG SMRZAVANJA ŠTO BI OŠTETILO MOJ KONDEZATOR. I DANAS JE BILO DOVOLJNO SUNCA KOJE MI JE OMOGUĆILO PUNJENJE BATERIJA. BOJIM SE DA NEĆU JOŠ MILIJAMA PRONAĆI NEKI ELEKTRIČNI NAPON KAKO BIH POKRENUO PROGRAM ZA NOVU REINSTALACIJU.

Od studentskog sna do oceana

gradu, dijeljenje kuće s ljudima koje prvi put vidim, različite navike, higijena, tempo...ali sve to me više privlačilo nego plašilo.

Fotografkinja na boardwalku: početak moje WAT avanture

Od svih opcija odmah sam izabrala Ocean City u državi Maryland. Grad s oko sedam tisuća stanovnika koji ljeti naraste kao da ima nekoliko stotina tisuća. Pijesak, valovi, boardwalk, miris rakova na svakom koraku, beskrajna obala Atlantskog oceana – sve me to privuklo još prije nego što sam stigla. Kada sam preko agencije dobila tablicu poslova i lokacija, srce me odmah povuklo tamo. Znala sam da je jako popularan među studentima, što je ponekad pozitivno, ponekad manje.

Moj prvi posao bio je u restoranima, kao fotograf. To je posao koji me je naučio upornosti, komunikaciji i samopouzdanju. Svakoga dana prilazila sam stolovima s osmijehom i izgovarala rečenicu koju znam napamet: »Hey, how are you? Let's take a picture for a free postcard«. Nekad i po 60 puta dnevno. Kada bi pristali, fotografirala bih ih u nekoliko varijacija – zajedno, posebno djecu, posebno roditelje. Nakon toga izrađivala bih fotografije na maloj stanici i slagala ih u okvire. Bilo je i izazovnih trenutaka – neki gosti nisu bili raspoloženi za fotografiranje. Naučila sam strpljenju i brznoj reakciji – kako postaviti osobu, kako nasmijati djecu i kako napraviti fotografiju koja će svima biti draga uspomena. Vidjela sam preko 20 različitih restorana, od brzih do luksuznih, i u svakom upoznala bussere, hostese, kuhare, konobare, šanke-re... lako sam radila sama, nikada se nisam osjećala usamljeno jer su svi ti ljudi činili svaki dan posebnim. Kroz taj posao upoznala sam i mnoge studente iz programa, s kojima sam razmjenjivala iskustva i smijala se svemu što nas je stresiralo.

Slatkiši bez limita: posao koji ću pamtiti

Drugi posao bio je potpuna suprotnost – radila sam u trgovini slatkiša imenom *Dolles*, i to je stvarno bio moj *dream job*. Trgovina je bila prepuna boja, mirisa i turista. Jedan dio bio je unutra, s čokoladama, gumenim bombonima, taffy bombonima i fudge-om, a drugi polu vani, gdje su se pravile kokice i karamel jabuke. Miris kokica i karamele bio je svuda oko

Amerika me oduvijek privlačila, ali ideja da tamo zaista živim i radim dugo se činila dalekom i nedostižnom – sve dok nisam skupila hrabrost i odlučila napraviti prvi korak. Već sam dva puta bila u Sjedinjenim Američkim Državama zahvaljujući svom bratu **Draženu**, koji ondje živi sa svojom obitelji. Zahvaljujući tim posjetima upoznala sam Floridu, od energičnog Miamijsa do mirnijeg Jacksonvillea, a vidjela sam i Chicago, grad koji me oduševio svojim neboderima, velikim prostranstvima i šarenilom urbanog života. I brat i njegova supruga sudjelovali su u Work and Travel (WAT) programu dok su studirali, a i moja bliska prijateljica išla je nekoliko puta. Njihove priče, fotografije i doživljaji godinama su me inspirirali da i sama napravim taj korak.

Htjela sam probati živjeti u Americi – osjetiti ritam grada, raditi, upoznati lokalce i vidjeti kako bih se snašla u potpuno novom svijetu. Najviše me privlačila ideja da se testiram: hoću li biti dovoljno hrabra, dovoljno snažna i dovoljno uporna da izdržim ljeto puno posla, neizvjesnosti i novih početaka? Volim izazove i baš zato sam znala da je WAT prava stvar za mene. Znala sam da će u svemu biti i teških trenutaka – administracija na stranom jeziku, otvaranje bankovnog računa, snalaženje u nepoznatom

nas. Radila sam s ljudima iz različitih kultura – Hrvatima, Bugarima, Turcima, momkom iz Dominikanske Republike te Amerikancima... Svaka smjena bila je puna smijeha, priča, razmjene običaja i naučila sam puno o drugim narodima, čak i poneke riječi njihovih jezika. Ali ipak najbolji dio ovoga posla bilo je to što smo mogli jesti i isprobavati sve slatkiše u neograničenim količinama.

Kuća puna ljudi, kultura i nezaboravnih večeri

Kuća u kojoj sam živjela bila je u srcu Ocean Cityja. Dva kata, oko 15 ljudi, kuhinja u kojoj se uvijek nešto kuhalo, dnevni boravak koji nikad nije bio tih, i trijem na kojem smo svake večeri razgovarali o danu. Svoju sobu dijelila sam s djevojkama iz Turkmenistana, Bugarske i kasnije Srbije. Imala sam ogromnu sreću da u kući imam i dvoje Hrvata – postali smo odmah najbliži. Dijelili smo iste brige i iste smiješne trenutke. Svake večeri sjedili smo na trijemu, smijali se događajima s posla, planirali izlazak, pričali o novim poznanstvima i razmjenjivali savjete o životu u Americi. I danas se družimo, viđamo se u Zagrebu i znamo da su ta prijateljstva za cijeli život. Prijatelje sam upoznala na svakom koraku – već na aerodromu upoznala sam dvoje studenata koji su išli u isti grad kao i ja. U Ocean Cityju upoznaješ ljude na poslu, na plaži, u kući, u kafiću, pa čak i dok čekaš prijevoz. Svake večeri netko bi predložio šetnju, druženje, odlazak u bar, tulum ili samo razgovor na kućnom trijemu.

Boardwalk, rakovi i boje neba: Ocean City

Ocean City je grad koji cijelom svojom dužinom izlazi na Atlantski ocean, s predivnim plažama i mirisom mora na svakom koraku. Na svakom uglu prodaju se rakovi, a boardwalk je mjesto susreta, šetača, turista i studenata poput mene. Grad je živ i pun energije, a ljeti postaje pravi magnet za turiste iz cijelog svijeta. Svaki izlazak i zalazak sunca bio je poput male čarolije – nebo u nijansama narančaste, ružičaste i ljubičaste boje.

Što se tiče vjerskog života, bilo je za svakoga ponešto. Kada mi je raspored dopuštao, išla sam na misu u katoličku crkvu. To je bio moj trenutak mira, zahvalnosti i ravnoteže. Crkve u Ocean Cityju vrlo su aktivne i često su dijelile besplatne obroke za studente – ručkove, večere, pakete s hranom.

Iskustvo koje me zauvijek promijenilo

Ovo iskustvo me promijenilo iz temelja. Naučilo me biti hrabra, samostalna, strpljiva i prilagodljiva. Pokazalo mi je da mogu sve kad odlučim. Donijelo mi je prijatelje iz cijelog svijeta te najljepše uspomene. Ako razmišljate o Work and Travel programu – idite. Ne čekajte savršen trenutak. Hrabrost se ponekad sastoji samo od jednog »da«.

A u sljedećem broju *Kužiša?!* čitat ćete sve o mojim putovanjima po Americi – gdje sam sve bila, što sam vidjela i kako je izgledalo moje ljeto izvan Ocean Cityja.

Josipa Dulić

Toksična pozitivnost

Znate onaj trenutak kad vam netko, dok ste na rubu suza, kaže: »Samo misli pozitivno« pa poželite ironično odgovoriti: »Ma hvala, nisam se toga sjetila«.

Da, to je to – toksična pozitivnost. Ideja da sve mora imati vedru stranu, da je tuga nepoželjna, da je ljutnja znak slabosti. Na površini zvuči kao nešto dobro, ali u praksi često ostavlja gorak okus. U ovom tekstu govorim o tomu što zapravo znači toksična pozitivnost, zašto može biti opasna i kako prepoznati trenutak kad »pozitivno razmišljanje« prestaje pomagati i počinje štetiti.

Što to zapravo znači?

Toksična pozitivnost je forsirana, nametnuta ideja da se moramo osjećati dobro – uvijek i po svaku cijenu. Primjeri su svugdje: netko izgubi posao, a čuje: »Možda je to prilika da pronađeš nešto bolje« ili netko prolazi kroz razvod, a dobije: »Sve se događa s razlogom«.

Zvuči dobronamjerno, ali takve rečenice brišu iskustvo osobe, žele maknuti ono što osoba osjeća. Međutim, emocije su važne jer ne možemo proraditi ono što ne dopustimo sebi osjetiti. Kad potisnemo emocije, one ne nestaju – samo mijenjaju oblik. I vraćaju se. Ponekad kroz tjeskobu, ponekad kroz iscrpljenost, ponekad kroz osjećaj da više ništa nema smisla.

Kad pozitivnost postaje toksična?

Pozitivnost postaje toksična kad se koristi kao zid. Na primjer, izgubimo posao, a prijatelj kaže: »Barem ćeš imati više vremena za sebe«. Zvuči utješno, ali

zapravo znači: »Nemoj mi pokazivati svoju tugu, ne znam što bih s njom«. I tu nastaje praznina. Umjesto podrške, osjećamo krivnju jer se ne osjećamo »dovoljno zahvalno«. To je trenutak kada počinjemo sumnjati u vlastitu emocionalnu stvarnost – i to je najopasniji dio cijele priče.

Zašto ljudi šire toksičnu pozitivnost (iako ne žele)

Većina ljudi to radi iz dobre namjere. Nitko ne voli gledati dragu osobu u boli, pa se javi refleks da »popravimo« situaciju, da ublažimo nelagodu. No, istina je da to često više pomaže osobi koja »tješi«, nego onomu tko pati.

Iluzija kontrole i kultura »moraš biti sretan«

Moderna kultura voli brze formule: »Misli pozitivno i sve će se posložiti«; »Manifestiraj ono što želiš«; »Šalji visoku vibraciju«. Zvuči kao recept za miran život, ali to je zapravo iluzija kontrole. Ljudski mozak teško podnosi neizvjesnost, pa mu je lakše povjerovati da sve ovisi o mislima.

Problem je u tome što ta ideja ne ostavlja prostor za stvarne okolnosti, traumu ili gubitak. I onda, kad stvari ne idu kako smo »manifestirali«, krivimo sebe jer »nismo dovoljno vjerovali«. Jedna moja klijentica to je opisala ovako: »Osjećam se kao da me netko udara, a ja se smiješim da ne ispadnem negativna«.

Kako izgleda zdrava pozitivnost

Zdrava pozitivnost nije isto što i stalna sreća. Ona znači da vjerujemo da ćemo se nositi s onim što dođe – i da pritom ne moramo preskakati nijedan osjećaj.

To je kad prijatelju kažemo: »Vidim da ti je teško, i tu sam«.

Bez »ali«. Bez pokušaja da popravimo raspoloženje. Samo prisutnost.

Kada dozvolimo sebi osjetiti sve – i dobro i loše – stvara se prostor za autentičnost.

A iz autentičnosti dolazi jasnoća koja govori: »Sad razumijem što se događa u meni. I mogu se kretati naprijed, bez glume«.

Toksična pozitivnost ne čini nas boljima. Čini nas umornima. Kad shvatimo da ne moramo stalno biti sretni da bismo bili u redu, dogodi se nešto jednostavno – osjetimo mir.

Marina Balažev, prof. specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

Literatura: Goodman, W. (2022), Toxic Positivity, A TarcherPerigee book

DOTA 2 – Digitalna arena u kojoj se stvaraju mitovi

U svijetu videoigara malo je naslova koji su u isto vrijeme i globalni fenomen i kulturna opsesija. *Dota 2*, razvijena i objavljena od strane američke kompanije *Valve Corporation*, jedan je od rijetkih projekata koji je izrastao iz jednostavnog »moda« za *Warcraft III* u jednu od najkompleksnijih i najpopularnijih igara ikada stvorenih. Danas, više od deset godina nakon službenog izlaska, *Dota 2* i dalje ima preko 7,5 milijuna aktivnih mjesečnih igrača, dok dnevni broj istovremenih igrača na Steamu često prelazi 700.000. U industriji koja stalno traži novo, *Dota* je ostala stabilna konstanta – digitalni koloseum u kojem se svakodnevno odvijaju mali i veliki mitovi modernog gamerskog doba.

Igra koja živi u e-sportu

Ako postoji videoigra koja je od e-sporta napravila spektakl, onda je to *Dota 2*. Valve je prepoznao ambiciju zajednice i 2011. godine pokrenuo *The International*, turnir koji je postao simbol najzahtjevnijeg i najprestižnijeg natjecanja u svijetu gaminga. Nekoliko godina zaredom *The International* je imao najveći nagradni fond u povijesti e-sporta, a rekord iz 2021. godine, kada je ukupni fond premašio 40 milijuna dolara, i dalje stoji kao simbol snage zajednice i popularnosti igre. Timovi poput OG-a, Team Spirit-a, PSG.LGD-a ili Evil Geniusesa postali su zvijezde, a pobjednici TI-a gotovo instant globalne ikone. Uz *The International*, tu su i drugi veliki turniri – *Dota Pro Circuit*, *Major turniri*, regionalne lige u Europi, Kini i Americi – sve zajedno čine sustav u kojem se igra na najvišoj mogućoj razini. Za mnoge mlade igrače san o profesionalnoj karijeri u *Doti* jednako je ozbiljan kao i san o profesionalnom sportu.

Dota 2 je dostupna isključivo na PC-u, preko Steam platforme. Iako se današnji trend industrije kreće prema cross-platform igranju, *Dota* je ostala vjerna svojoj originalnoj bazi – preciznosti miša, brzini reakcije i taktičkoj dubini koju računalno može pružiti. To je igra u kojoj jedna pogrešna sekunda znači poraz, a jedan dobro tempirani klik može promijeniti čitavu povijest meča.

O čemu se zapravo radi?

Na površini, *Dota 2* djeluje jednostavno: dvije ekipe od po pet igrača bore se da unište protivnički Ancient, golemi kristal u središtu baze. Ali ono što se događa između prve minute i trenutka kada jedan Ancient eksplodira – to je sasvim druga priča. *Dota* nudi više od 120 jedinstvenih heroja. Svaki heroj ima vlastite uloge – od supporta koji spašavaju ekipu, do carryja koji u kasnoj fazi igre preuzimaju meč na svoja leđa. Tu su i tankovi, midlaneri, offlaneri, iniciatori, nukeri i specijalisti čije se vještine međusobno prepliću u taktičkom plesu koji može trajati i po 50 minuta. U *Doti* nema automatizma. Sve je stvar znanja, refleksa i iskustva.

Dota je brutalno poštena igra: nagrađuje preciznost, kažnjava nepažnju i nikada ne zaboravlja. Od skromnog moda do globalne e-sports ikone, *Dota 2* ostaje jedno od najintenzivnijih i najdubokoumnijih gaming iskustava današnjice. To je svijet u kojem se testira strpljenje, timski rad i sposobnost donošenja odluka pod pritiskom. Svaki meč je nova priča – drama, komedija, tragedija i pobjeda – sve u jednom.

Ivan Ušumović

FOTO: www.instant-gaming.com

Jakne i kaputi za zimu

Ako postoji jedan odjevni komad koji nosimo gotovo svakoga dana kad temperature padnu, onda je to jakna ili kaput. Zima 2025./26. donosi pregršt trendova koji su istovremeno topli, praktični i dovoljno efektni da podignu baš svaki outfit, od školskog hodnika do večernjeg izlaska.

»Puffy« jakne koje izgledaju kao modni balončići

Puf jakne i dalje ostaju totalni hit – velike, mekane i toliko udobne da ih ne želiš skinuti. Ove zime dolaze u oversized verzijama, s visokim ovratnicima i zanimljivim teksturama. Najavljene trendi boje su metalik srebrna i klasična crna. Odlično se slažu s trapericama širokoga kroja i glomaznim čizmama.

Kožni kaputi = moć

Dugi kožni kaputi i jakne inspirirane biker stilom ulaze na velika vrata. Daju malo »filmski« izgled i savršeni su za večernje outfite. Ako je pravi kožni kaput preskup, odlične su i verzije od eko kože, trenutačno i općeprihvatljivije iz humanih razloga.

Dugački maxi kaputi za dramatičan efekt

Kaputi koji sežu gotovo do poda stvaraju eleganciju i dozu misterija. Praktični su jer stvarno griju, a uz to izgledaju kao da si upravo sišla s modne piste. Najbolje se kombiniraju uz ravne čizme, pleteni šal i malu torbicu – jednostavno, efektno i s prizvukom 90-ih i popularnog »grunge« stila, osobito ako se odlučiš za crni kožni maxi kaput.

Visoki ovratnici i »funnel neck« moment

Ove jakne i kaputi imaju povišeni ovratnik koji grije vrat i daje cool, futuristički vibe. Odlično izgledaju u kombinaciji s glatkim, minimalističkim krojevima. Savršeni su jer nas griju, a u isto vrijeme izgledaju »skupo«. Jakna s visokim ovratnikom + minimalističke crne sunčane naočale = neka posebna dobra energija tijekom zimskih dana. Probaj!

Kaputi s remenom: struk u fokusu

Bilo da je riječ o trench kroju ili vunenom kaputu, remen naglašava figuru i dodaje ženstvenost. Idealno ako želiš sofisticiraniji izgled. Najtraženije boje su camel, tamnosmeđa i bordo, a ovi modeli nepogrešiv su izbor za poslovne sastanke i elegantne događaje. Uz visoke čizme izgledaju još bolje.

Bez obzira voliš li minimalističke kapute ili slatke puf jakne, ove sezone sigurno ćeš pronaći nešto što pristaje tvom stilu i osobnosti. Samo hrabro, jakna je prva stvar koju svi vide, pa neka govori u tvoje ime!

Milijana Nimčević

PREPORUKA

Bruno Bunjevac

Mladi tamburaš **Bruno Bunjevac** predstavio je svoj debitantski singl *Čija si, čija*, koji označava važan iskorak u njegovoj karijeri. Publika ga je već imala priliku upoznati kroz nastupe na glazbenim festivalima, gdje je svojim glasom i scenskim nastupom privukao pažnju mlađe i starije publike.

Singl je javno predstavljen na prestižnom festivalu *Zlatne žice Slavonije* u Požegi. Pjesma dolazi u produkciji renomiranih autora – glazbu potpisuje **Franjo Ivić**, tekst je djelo **Vlade Tančika**, dok je aranžman osmislio **Josip Seiter** (uz doprinosa **Matije Vidovića**). Spot je snimljen u Piškorevcima.

Čija si, čija donosi snažan tamburaški identitet upotpunjen modernim zvukom – melodiju koja lako ulazi u uho i emotivnu priču koja se pamti. Ovaj singl predstavlja Brunu kao mladog izvođača spremnog na velike korake i osvježenje tamburaške scene, uz jasnu želju da ostavi svoj trag u hrvatskoj glazbi.

K. U.

GLAZBA

The Thursday Murder Club

U mirnom engleskom naselju za umirovljenike, gdje su šetnje, čaj i kolači dio svakodnevice, četvero prijatelja skriva neočekivanu strast – rješavanje zločina. U filmu *The Thursday Murder Club*, **Helen Mirren**, **Pierce Brosnan**, **Ben Kingsley** i **Celia Imrie** pretvaraju svoj hobi u pravu istragu kada se dogodi ubojstvo koje uzdrma cijelu zajednicu. Iako djeluju kao obični susjedi, svaki od njih nosi prošlost koja će iznenaditi i najiskusnije ljubitelje misterija.

Elizabeth, nekada tajna agentica, Ron; tvrdoglavi bivši sindikalist, mudri psiholog Ibrahim i šarmantna medicinska sestra Joyce otkrivaju da je misterij opasniji nego što izgleda, dok im se policajci koje glume **Naomi Ackie** i **Daniel Mays** pridružuju u pokušaju da razotkriju istinu. Humor, toplina i britanski šarm smjenjuju se s napetošću, pa film postaje savršena kombinacija komedije i krimića. Njihova hrabrost, iako često prikazana kroz humor, podsjeća nas koliko snaga zajedništva može biti moćna.

Režija **Chrisa Columbusa** daje priči ritam koji drži pažnju. *The Thursday Murder Club* nije samo potraga za ubojicom – to je priča o prijateljstvu, hrabrosti i tome da nikada nismo prestari za novu avanturu. Ako volite pametne misterije koje griju srce, ovaj je film pravi izbor.

K. Ivković Ivandekić

FILM

Sarajevski Marlboro

Zbirka priča *Sarajevski Marlboro* **Miljenka Jergovića** izvanredno je književno djelo koje na potresan, ali i poetičan način prikazuje život običnih ljudi u ratnom razorenom Sarajevu tijekom devedesetih godina. Kroz tridesetak kratkih priča Jergović uspijeva uhvatiti duh jednog grada i njegovih stanovnika koji, unatoč svakodnevnim stradanjima, pronalaze male trenutke nade, topline i čovječnosti. Autor se ne bavi ratom kao političkim ili povijesnim događajem, već kao intimnim iskustvom – on prikazuje sudbine pojedinaca, njihove strahove, sjećanja i sarkastičan humor kojim se bore protiv besmisla oko sebe. Likovi su vojnici, starci, ljubavnici, susjedi – svi oni koji nastoje sačuvati dostojanstvo u vremenu kada je svijet oko njih izgubio razum.

Jergovićev stil odlikuje se jednostavnošću, ali i dubinom izraza; njegove rečenice su precizne, slikovite i nabijene emocijom. Svaka priča stoji samostalno, ali zajedno tvore mozaik kolektivne tragedije i upornosti ljudskog duha. U pozadini se neprestano osjeća nostalgija za izgubljenim mirom, ali i tiha ljubav prema Sarajevu, gradu koji postaje simbol trajne povezanosti, unatoč ratu i podjelama. Ova zbirka priča preporučuje se čitateljima koji traže snažnu i iskrenu literaturu koja potiče na suosjećanje i promišljanje o ljudskosti u najtežim okolnostima.

J. Dulić

KNJIGA

MISA
KLANJANJE
ZABAVNI PROGRAM
DROŽENJE

METeen
Jesus

Uskoro više
informacija
i početak prijave

REZERVIRAJ DATUM

POČEK NOVE GODINE

od prvog razreda srednje škole naviše

u dvorani župe sv. Roka u Subotici

Milostivo pozdrav
Biskup

Subotička biskupija

GRATIAS